

Eriävä mielipide saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamista koskevan työryhmän esitykseen

Saimaannorppakanta on viime vuosina kasvanut suojelustrategiassa asetetun vähimmäistavoitteen mukaisesti, mikä osoittaa, että toimivat keinot saimaannorpan suojelemiseksi ovat tiedossa. Keskeisimpiä toimenpiteitä ovat olleet kalastusrajoitusten alueellinen laajentaminen sitä mukaa kun norppa palaa pesimään välillä autioituneille elinalueilleen, sekä kuuttien selviytymisen parantaminen apukinoksin heikkolumisina talvina.

Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat leudot talvet vaikeuttavat jo nyt saimaannorpan pesintää, ja globaali lämpenemiskehitys tulee ilmastomallien mukaan muodostamaan jatkossa yhä vakavamman uhan pesinnässään jäästä ja lumesta riippuvaiselle saimaannorpalle. Tämä tarkoittaa, että suojelutoimien ansiosta viime vuosikymmenet jatkunut kannan hidaskasvu voi nopeastikin taittua lisääntyvän pesäpoikaskuolleisuuden seurauksena.

WWF, Suomen luonnonsuojeluliitto (SLL), Itä-Suomen yliopisto ja Saimaan Norppaklubi katsovat, että saimaannorpan suojelemiseksi asetettavista kalastussäädöksistä päätettäessä on varauduttava tulevaan ja huomioitava raportissa esitettyä paremmin kalastuksen aiheuttaman sivusaaliskuolleisuuden ohella myös muiden uhkatekijöiden, erityisesti talvien lämpenemisen merkitys. Saimaannorppa on erittäin uhanalainen, eli toiseksi korkeimmassa luonnossa esiintyvässä uhanalaisuusluokassa.

Uhanalaisuus tarkoittaa määritelmänsä mukaan sukupuuttoon kuoleminen riskiä. Siksi tehokkaammat suojelutoimenpiteet ovat tarpeen kasvun turvaamiseksi ja sukupuuttouhan välttämiseksi. Kalanpyydysten aiheuttama sivusaaliskuolleisuus on uhkatekijä, johon voimme halutessamme vaikuttaa nopeasti ja tehokkaasti, toisin kuin lämpenevien talvien saimaannorpalle aiheuttamaan kasvavaan uhkaan. Saimaannorpan lisäksi verkkorajoitukset edesauttavat myös Saimaan uhanalaisten lohikalojen suojelua.

Vaikka yhdyimme monilta osin raportin esityksiin, WWF, SLL, Itä-Suomen yliopisto ja Saimaan Norppaklubi katsovat, että työryhmän esityksessä osa saimaannorpan suojelun kannalta keskeisimmistä kysymyksistä on joko esitetty puutteellisesti (verkkokalastuskiellon jatkaminen heinäkuulle) tai tavalla, jossa selkeästi todettuihin uhkiin ei esitetä tarvittavia korjaavia toimia (muikkuverkkojen aiheuttama sivusaaliskuolleisuus). Lisäksi WWF, SLL, Itä-Suomen yliopisto ja Saimaan Norppaklubi eivät hyväksy sitä, että voimassa olevan asetuksen suojelukriteereitä esitetään osin jopa heikennettäväksi (asetuksella kalastusrajoitusten piirissä olevan alueen kattavuus pesimäalueen reunaosissa).

Suojelulla on oltava paikallinen hyväksyttävyyttä. Kaksi tuoreinta, toisistaan riippumatonta mielipidekyselyä osoittavat selkeästi, että nykyisten ja myös nykyistä tehokkaampien suojelutoimien hyväksyttävyyttä on korkealla tasolla. Sekä maa- ja metsätalousministeriön Etelä-Savon maakuntaliitolla että WWF:n Kantar TNS:llä syksyllä 2020 teettämät kyselyt kertovat, että sekä kansallisesti että paikallisesti Saimaan alueella suomalaiset haluavat suojella saimaannorppaa ja lisätä kalastusrajoituksia sen tulevaisuuden turvaamiseksi. Esimerkiksi verkkokalastusrajoitusten ulottamista heinäkuun loppuun kannatti yli 60 % vastaajista (MMM/Etelä-Savon maakuntaliitto 61 %, WWF/Kantar TNS 68 %). Valittavasti tämä väestön enemmistön suojelumuonteinen kanta ei näy työryhmän esityksessä.

WWF, SLL, Itä-Suomen yliopisto ja Saimaan Norppaklubi haluavat tuoda esille esityksensä ja eriävän näkemyksensä erityisesti raportin toimenpide-esityksistä 1 ja 2 (taulukko 4):

1. Esitämme vuosittaisen verkkokalastuskieltoajan ulottamista heinäkuun loppuun (15.4.–31.7.)

Saimaannorpan suurin yksittäinen kuolinsyy on kalanpyydyskuolleisuus, ja se kohdistuu erityisesti nuoriin ikäluokkiin. Vaarallisin kalastusväline on verkko, ja valtaosa havaitusta kalastuskuolleisuudesta johtuu vapaa-ajankalastajien verkoista. Rauhoitusalueiden laajennuttua kevään verkkokiellon aikainen kuolleisuus on selvästi vähentynyt, mutta samalla avovesiaikaisen sivusaaliskalastuskuolleisuuden huippu on siirtynyt voimakkaasti heinäkuulle. Vuosina 2016-2020 puolet havaitusta verkkokuolleisuudesta tapahtui heinäkuussa (22 todettua norpan verkkokuolemaa, joista 11 heinäkuussa = 50 %).

Heikkolumiset talvet heikentävät norppien poikastuottoa lisäämällä pesäpoikaskuolleisuutta. Esimerkiksi keväällä 2020 havaituista 43 kuutista 10 menehtyi jo pesään. Heikoissa lähtöolosuhteissa syntyneet ja varttuneet heiveröiset kuutit ovat alttiimpia kalanpyydyskuolleisuudelle. Heinäkuun loppuun jatkuva verkkokiello antaisi mahdollisuuden kompensoida lämpenevien talvien aiheuttamaa pesäpoikaskuolleisuutta.

Verkkokalastuskiellon ulottaminen heinäkuulle on norpansuojelun näkökulmasta eräänlainen minimivaatimus, koska matemaattisen mallituksen tulokset (Jounela ym. 2019) osoittavat, että verkkokuoleman suhteellinen osuus muista kuolinsyistä pysyy kuutilla korkeana 15 ensimmäisen elinkuukauden ajan.

Huomattavaa on myös, että kaikki saimaannorpan kuolleisuudesta ei tule tietoon. Metsähallitus arvioi saavansa tietoon noin 40 % kokonaiskuolleisuudesta. Havaittua suurempaan kalanpyydyskuolleisuuden määrään viittaa myös radiolähetinseurannassa olleiden kuuttien kuolinsyiden jakauma. Lisäksi vuosittain kuolleina löytyy norppia, joiden ruumiinavauksissa havaitaan tukehtumiskuoleman tunnusmerkit. Jounela ym. (2019) osoittivat myös matemaattisella mallituksella, että saimaannorpan sivusaaliskuolleisuuteen liittyvä piilokuolleisuus on todellista.

2. Esitämme muikkuverkkojen käytön kieltä kevät- ja kesäaikaisen verkkokalastuskiellon aikana

Muikkuverkot sallittiin aiemmasta vastaavasta asetuksesta poiketen kevään ja alkukesän verkkokalastuskiellon aikana asetuskautella 2016-2020. Tämän kauden aikana havaitusta verkkokuolleisuudesta noin 25 % tapahtui nimenomaan muikkuverkkoihin. Tämä osoittaa, että kaikki kalaa pyytävät verkot, myös muikkuverkot, ovat vaarallisia norpille. Myös aikuinen norppa voi kuolla muikkuverkkoon, sillä kierähtäminen ylä- tai alapaulan yli tekee pussin myös tiheäsilmäiseen verkkoon.

Edellisessä työryhmän loppuraportissa esitetään toimenpiteenä, että mikäli seurannassa havaitaan muikkuverkkojen aiheuttamaa kuolleisuutta, tarkistetaan kalastuskieltoa. Nyt muikkuverkkokuolleisuus on selvää, joten kyseisiä pyydyksiä ei tule sallia rajoitusaikana. Myös kalastuksen valvonnan tehokkuuden ja asetuksen tulkinnan helpottamiseksi kaikenlainen verkkopyynti tulee yksiselitteisesti kieltää verkkokiellon aikana.

3. Esitämme, että asetuksen aluerajauksessa huomioidaan johdonmukaisesti alueen yhtenäisyys, että nykyistä asetusaluetta ei supisteta miltään osin, ja että pesimäalueen reunoilla käytetään laajempia suojavyöhykkeitä kannan levittäytymisen auttamiseksi

Käytännössä koko Saimaa on saimaannorpan levinneisyysaluetta, ja norppa käyttää niin syviä selkiä kuin matalia lahtivesiä elinalueinaan. Nykyisten kalastusrajoitusten hyväksyntä on tuoreiden kyselytutkimusten mukaan laajaa. Selkeä yhtenäinen rajoitusalue helpottaa kalastusrajoitusten valvontaa ja mahdollistaa norpan levittäytymistä entisille elinalueilleen.

Vaikka rajoitusaluetta esitetään laajennettavaksi, mikä on hyvin perusteltua, raportissa esitytetyssä rajauksessa on paikoin jätetty pois matalia ranta-alueita ja pesimäalueen reunoilla ei noudateta varovaisuusperiaatetta. Paikoin reuna-alueilla nykyisen asetuksen kattamia alueita on raportin mukaan tarkoitus jättää pois asetusalueesta ja rauhoittaa pelkästään vapaaehtoisilla sopimuksilla.

WWF, SLL, Itä-Suomen yliopisto ja Saimaan Norppaklubi esittävät, että alueen määrittelyssä tulee hyödyntää norppien pesäpaikka-, levähdyspaikka- ja liikkumistietoja (telemetry) ja noudattaa varovaisuusperiaatetta. Keskeinen pesimäalue on hyvin katettu, mutta ongelmallista kuuttien suojelun kannalta ovat lisääntymisalueen reuna-alueet, joilta puuttuu turvavyöhyke ja toisistaan erillään olevien poikaspesien turva-alue jää riittämättömäksi. Suojelustrategian tavoitteena olevan kannan levittäytymisen auttamiseksi rajoitusalueen reunat tulee turvata laajemmin varovaisuusperiaatteen mukaan, niin että vesistöalueiden reunimmaisten pesien ympärille muodostetaan 16 km säde joka suuntaan. Tämä etäisyys on kuuttien keskimääräinen maksimietäisyys synnyinpesästä linnuntietä heinäkuun loppuun mennessä. Rajauksesta ylijääneet lahdenpohjat tms. tulee johdonmukaisesti yhdistää rajoitusalueen kokonaisuuteen rannasta rantaan -periaatteella, ja tämä yhtenäinen alue on turvattava asetuksella.

14.1.2021

WWF Suomi, ohjelmapäällikkö Petteri Tolvanen

Suomen luonnonsuojeluliitto ry, saimaannorppakoordinaattori Kaarina Tiainen

Itä-Suomen yliopisto, yliopistotutkija dosentti Mervi Kunnasranta

Saimaan Norppaklubi ry, hallituksen jäsen Päivi Paavilainen